

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	44384
Nom	Conservació preventiva en arxius i biblioteques
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	3.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2213 - M.U. en Patrimoni Cultural: Identif., Anàlisi i Gestió	Facultat de Geografia i Història	1	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2213 - M.U. en Patrimoni Cultural: Identif., Anàlisi i Gestió	5 - Especialitat en patrimoni bibliogràfic i documental	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
JIMENEZ SALVADOR, JOSE LUIS	360 - Prehistòria, Arqueologia i Història Antiga
MANDINGORRA LLAVATA, MARIA LUZ	361 - Història Medieval i Ciències i Tècniques Historiogràfiques

RESUM

L'assignatura tracta de les mesures, les tècniques i els actuacions de conservació preventiva en arxius i biblioteques: condicions ambientals, emmagatzematge, transport i exposició, així com mesures de seguretat i planificació d'emergències. S'estudiaran els suports bibliogràfics i documentals, les seues característiques, comportament i la seua eventual restauració.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

COMPETÈNCIES

2158 - M.U. en Patrimoni Cultural: Identif., Anàlisi i Gestió 12-V.2

- Ser capaços d'accedir a ferramentes d'informació en altres àrees del coneixement i utilitzar-les apropiadament.
- Ser capaços de valorar la necessitat de completar la seva formació científica, històrica, en llengües, en informàtica, en literatura, en ètica, social i humana en general, assistint a conferències o cursos i / o realitzant activitats complementàries, autoavaluant l'aportació que la realització d'aquestes activitats suposa per a la seva formació integral.
- Coneixement dels aspectes teòrics sobre Patrimoni Cultural, així com la diversitat de tipologies patrimonials i capacitat per a l'aplicació d'estratègies d'investigació, conservació i gestió.
- Coneixement de les noves tecnologies en relació a la identificació, investigació, conservació, posada en valor i difusió del Patrimoni Cultural.
- Capacitat per a la resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts, dins de contextos més amplis o multidisciplinaris relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Capacitat per a la comunicació de les conclusions i els coneixements i raons últimes que les sustenten públics especialitzats i no especialitzats.
- Capacitat per a l'aplicació les habilitats d'aprenentatge que els permeten actuar tant d'una manera autodirigit o autònom com en equips de treballs de perfil multidisciplinari.
- Capacitat per a la integració de l'aprenentatge en un context d'igualtat home/dona, en una cultura de pau i amb valors democràtics.
- Coneixement de les tècniques d'ocupabilitat, relacionades amb les modalitats i tipologies d'empreses, les eixides laborals i els jaciments d'ocupació.
- Capacitació per a la presa de consciència sobre l'acció social i educativa del Patrimoni Cultural, com un element ètic present en la vida de les societats.
- Capacitat per a la integració dels continguts del Màster en un context mediambiental i de sostenibilitat.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

- L'estudiant ha de conèixer els procediments de gestió dels fons històrics conservats en arxius i biblioteques.

- L'estudiant ha de conèixer la normativa internacional avançada en matèria de conservació preventiva i ha de ser capaç de dur a terme la seua aplicació concreta al camp del patrimoni bibliogràfic i documental.
- L'estudiant ha de ser capaç de valorar els fons bibliogràfics i documentals de naturalesa patrimonial com a producte d'una societat i d'una època determinades.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Característiques materials del patrimoni documental i bibliogràfic

Conèixer els trets principals dels suports escripturaris tradicionals (paper i pergamí), de les tintes (manuscrites, artístiques i d'impressió) i daltres elements que formen part dels llibres i documents (enquadracions i segells).

2. Causes i efectes dels processos d'alteració

Identificar i classificar els diferents tipus de danys que pateixen els llibres i documents en funció de la seua naturalesa química, física o biològica.

3. Gestió ambiental: paràmetres físics i biològics

Conèixer els factors quotidians que amenacen el patrimoni documental i bibliogràfic relacionats amb les condicions ambientals (humitat, temperatura, contaminants i llum) i els riscos biològics (identificació i control de plagues).

4. Sistemes i materials de emmagatzemaments i exposició

Conèixer els requisits generals dels espais de conservació i dels sistemes d'instal·lació dels llibres i documents: recomanacions per a l'edificació d'arxius, tipus de mobiliari, característiques dels contenidors documentals...

5. Normes d'ús i manipulació

Conèixer les normes d'ús i manipulació que cal respectar per a evitar danys físics i mecànics als materials documentals i bibliogràfics, així com les propietats dels materials que cal emprar en les tasques d'ordinació i descripció dels fons (anotacions, teixells i marques de propietat).

6. Prevenció i plans d'actuació davant catàstrofes i sinistres

Conèixer les eines de gestió i planificació de desastres a fi de poder evitar o minimitzar els danys provocats en cas d'incendis o inundacions i familiaritzar-se amb les tècniques de recuperació de documents afectats per laigua o el foc.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	9,00	100
Pràctiques en aula	6,00	100
Altres activitats	1,50	100
Tutories reglades	1,50	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	3,00	0
Estudi i treball autònom	6,00	0
Lectures de material complementari	6,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	36,00	0
Resolució de casos pràctics	6,00	0
TOTAL	75,00	

METODOLOGIA DOCENT**CLASSES TEÒRIQUES**

Al llarg d'aquestes classes, el professorat exposarà i explicarà els aspectes fonamentals que guiaran l'alumne en l'estudi i comprensió dels diferents continguts de l'assignatura.

CLASSES PRÀCTIQUES

En el desenvolupament d'aquestes classes es realitzaran diversos supòsits pràctics que tenen per finalitat l'aplicació dels coneixements teòrics adquirits. Els materials necessaris per al desenvolupament de cada pràctica, tant originals com reproduccions, seran proporcionats als estudiants pels professors.

PREPARACIÓ DE LES CLASSES TEÒRIQUES

Per a la preparació de les classes teòriques i a fi d'aprofundir en aspectes concrets de particular relleu en relació amb els diferents temes que integren el programa, l'estudiant haurà de realitzar diverses lectures que seran indicades oportunament pels professors.

REALITZACIÓ DE PRÀCTIQUES

A fi de completar les activitats realitzades a les classes pràctiques, els estudiants han de resoldre, de manera individual, una sèrie de supòsits pràctics.

REALITZACIÓ D'UNA PROVA TEÓRICO-PRÀCTICA

L'estudiant realitzarà una prova de caràcter teoricopràctic, la qualificació de la qual serà vàlida per a les tres assignatures que integren l'especialitat en Patrimoni bibliogràfic i documental (Patrimoni bibliogràfic: descripció i recuperació informativa, Patrimoni documental: descripció i recuperació informativa i Conservació preventiva en arxius i biblioteques).

TUTORIES

Els professors convocaran eventualment els estudiants per fer entrevistes d'orientació acadèmica –personals i/o en grup– destinades a afavorir l'aprenentatge autònom de l'estudiant per mitjà de la resolució de problemes concrets, el comentari de la bibliografia recomanada, etc.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

Per completar la formació de l'estudiant està prevista la realització de diverses activitats, comuns a les tres assignatures que integren l'especialitat i que s'especificaran a la Guia del Màster, que estarà disponible al començament de les classes.

AVALUACIÓ

REFERÈNCIES

Bàsiques

- AAVV (2008) Protocols per a la prevenció, el control i el tractament de les infeccions per microorganismes que afecten al patrimoni documental. Barcelona, Ed.Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. (Arxivística i gestió documental. Conservació i restauració ; 2).
- ALONSO LLORCA, J. (2006) Normas para edificios destinados a archivos y bibliotecas. València, Ed. Direcció General del Llibre i Biblioteques. [<http://xlv.cult.gva.es/files/normas%20edificios.pdf>].
- BELLO, C.; BORRELL, A. (2002) El patrimonio bibliográfico y documental. Claves para su conservación preventiva. Gijón, Ed. Trea.
- BELLO, C.; BORRELL, A. (2003) Conservació preventiva dels fons bibliogràfics: control i avaluació de l'estat del fons, Ítem, 35, pp. 73-98.
- BELLO, C.; BORRELL, A. (2008) Los documentos de archivo: cómo se conservan. Gijón, Ed. Trea.
- HERRÁEZ, Juan et al. Manual de seguimiento y análisis de condiciones ambientales. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2014.
- HERRÁEZ, Juan A., PASTOR, M.J y DURÁN, D. (coord.) Guía para la elaboración e implantación de planes de conservación preventiva, Madrid, Ministerio de Cultura y Deporte, 2019.
- IBÁÑEZ MONTOYA, Joaquín. Los archivos: cómo construirlos. Gijón: Ediciones Trea, 2008.

- LÓPEZ RUIZ, Clara (autora); CUBA TABOADA, Miguel (ilustrador): Conservación preventiva para todos: una guía ilustrada, Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación, D.L. 2014.
- McCLEARY, J. P. (2005) El cuidado de libros y documentos: manual práctico para su conservación y restauración. Madrid, Ed. Clan.
- MUÑOZ VIÑAS, S. (2010) La restauración de papel. Madrid, Ed. Tecnos.
- OGDEN, S. (2000) El manual de preservación de bibliotecas y archivos del Northeast Document Conservation Center. Santiago de Chile, Ed. DIBAM. [<http://www.nedcc.org/resources/downloads/spplam3.pdf>].
- RODRÍGUEZ LASO, Mª D. (1999) El soporte de papel y sus técnicas: degradación y conservación preventiva. Bilbao, Ed. Universidad del País Vasco, Servicio Editorial.
- SIMONET BARRIO, J. E. (1998) Recomendaciones para la edificación de archivos. Madrid, Ed. Dirección de Archivos Estatales.
- SÁNCHEZ HERMAMPÉREZ, Arsenio. Políticas de conservación en bibliotecas, Madrid: Arcos-Libros, 1999.
- SÁNCHEZ HERMAMPÉREZ, Arsenio (coord), Manual de planificación y prevención de desastres en archivos y bibliotecas. Madrid: Fundación Histórica Tavera, 2000.
- SÁNCHEZ HERMAMPÉREZ, Arsenio, Los desastres en los archivos: cómo planificarlos (una guía en siete pasos). Gijón: Ediciones Trea, 2011.
- TACÓN CLAVAÍN, Javier. Soportes y técnicas documentales. Causas de deterioro. Madrid: Ollero y Ramos Editores, 2011.
- TACÓN CLAVAÍN, J. (2008) La conservación en archivos y bibliotecas: prevención y protección. Madrid, Ed. Ollero & Ramos.
- VERGARA PERIS, J. (2005) Conservación y restauración de materiales culturales en archivos y bibliotecas. Valencia, Ed. Generalitat Valenciana.
- PUBLICACIONES PERIÓDICAS:
- Restaurator : international journal for the preservation of library and archival material. Berlin: Walter de Gruyter, 1969- [<http://www.reference-global.com/loi/rest>]
- The Conservator : Journal of the Institute of Paper Conservation. Londres: Taylor & Francis Routledge.
- Abbey Newsletter : Preservation of library & Archival materials. [<http://palimpsest.stanford.edu/byorg/abbey/an/index.html>]
- Library Resources and Technical Services. Mineapolis: American Library Association, 1957- [<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/alcts/resources/lrts/index.cfm>]
- The Book and Paper Group Annual. Washington: American Institut of Conservation, 1982-